Dagmar Andreasens kamptale ved Dansk Kvindesamfunds ligelønsseminar

Taler	Dato	Sted
Dagmar Andreasen Kvindepolitisk agitator og fabriksarbejder	1. januar 1972	Mols

Rapport fra min maskine

Vi er folk af samme gruppe, er dem, der fra visse sider bliver regnet for de nederste i samfundets nuværende gruppering. De, der regner os for de nederste, bliver tilpas forbavsede, når vi oplader vore stemmer, eller skriver vore tanker ned, vi har jo ikke lært at tale rigtigt, at læse rigtigt, at lære rigtigt. Vi er de mennesker, der laver ting, der skal bruges i hverdagen, eller gør rent på kontorerne, så at sige har den opgave at berede vejen for de folk, der er klogere og dygtigere, folk, der har lært noget, folk, der bestemmer også over os fra gulvspandene og maskinerne.
Den maskine, jeg betjener nu, laver gevind. Det hedder i vort fagsprog "at skære". Ikke altid ved jeg, hvad de ting, jeg skærer gevind i, skal bruges til. Men jeg ved, at jeg skal efterprøve med mellemrum, så den tap, jeg skærer med, kan blive udskiftet i tide, så det gevind, jeg laver, er godt og kan holde til de sammenskruninger af materialet, man foretager på andre afdelinger. Mine kammerater skærer gevind, borer, fræser og forsænker. Det er de ting, vi kvinder udfører på den afdeling af den virksomhed, hvor vi altså er arbejdstagere.

*

Det, der faktisk har ført mig til jeres talerstol her, er, at vi ved vores faglige overenskomst denne gang har været allieret med og hjulpet af jeres organisation, af rødstrømper og af thildebørn i spørgsmålet om ligeløn.
Ikke alle mine arbejdskammerater eller lederne af vore fagforeninger har ment, at det var nødvendigt at samarbejde med jer. For de kvinder, jeres foreninger repræsenterer, er af en anden gruppering end vores, den bestemmende gruppering. Jeres medlemmer er studenter, akademikere, eller gift med dem, der

ejer eller administrerer vores virksomhed. Disse er i mange tilfælde uretfærdige over for os, de håndhæver de dårlige love, der holder os nede, de sidder på den anden side af forhandlingsbordet.
En del af os tænker på, at I også bliver udnyttet som arbejdskraft i jeres gruppe i forholdet til jeres mandlige kolleger, og der ser vi et udgangspunkt for samarbejde i en slags kamp for retfærdighed med det mål, at alt arbejde bliver ens af lønnet, uanset køn.

*

Andre tanker, jeg har, når jeg skal rapportere, er, at vi egentlig har opnået meget lidt. Der er gået et helt år af vores nuværende overenskomstperiode, og vi er endnu ikke kommet nærmere ligelønnen.
Når man spørger tillidsmænd eller fagforeningsledere, er det, som om de slår sig til tåls med, at vi får samme mindsteløn som vore mandlige arbejdere til næste overenskomst i marts 1973.
Men lige betaling for akkordarbejde får vi kun, hvis vi går i aktion, strejker eller gør ting, så man lægger mere mærke til os.

*

Det er sådan, at den del af verden, som Danmark gerne vil arbejde sammen med, nemlig fællesmarkedet, heller ikke har ligeløn. Sidste nyt går ud på, at ligeløn skulle blive gennemført i fællesmarkedet i 1974, i stedet for som oprindelig planlagt i 1961.
De debatter, vi har ført under og efter vor sidste overenskomst, var af mange slags. Man sagde til industrikvinderne, at de skulle dygtiggøre sig, at de skulle sørge for en uddannelse. Lad os se på disse ting. For øjeblikket har vi fået en rap pige på 18 år ind i arbejdet. Man begynder at snakke med hende og spørger, om hun ikke kunne tænke sig en uddannelse. Hun fortæller, at hun gerne ville i frisørlære, men hun kan ikke klare det økonomisk, der er en ældre bror og tre mindre søskende hjemme i den lille lejlighed, så det er med at komme hjemmefra og klare sig selv. Hvordan er mulighederne så på vores fabrik for sådan en pige? Ingen, kære venner, hun kan tjene penge på akkorderne, til hun er slidt ned.
Dette her med at uddanne sig: Vi har kvinder, der er ligeså dygtige som håndværkere, der stiller maskiner ind så godt som nogen faglært. Men de får ikke mere for det. Det gør de ufaglærte mænd, der selv stiller op.

*

Forskellen på mænds og kvinders arbejde: Ja, hos os er det sådan, at nogen af os udfører samme arbejde, uanset køn. Forskellen ligger i, hvor meget der produceres: Der kommer kvinderne ind som nummer eet, og så får mændene alligevel op imod 4 kroner mere i timen.
Nogen vil sige, at kvinder godt kan blive andet end akkordarbejdere på en fabrik. Ja, man kan blive kontordame, det giver ikke mere i løn, men større ansvar og en masse vrøvl. Man kan også komme ind på et kontor som regnskabsdame, hvis man egner sig. Så går man over i bunden af HK-lønområdet og bliver der.
Hvorfor man ikke kan uddanne sig til værktøjsmager eller opstiller. Det går imod hele vort samfundsmønster, det betragtes som mandsarbejde.

*

Man diskuterer for tiden en omlægning af produktionssystemet hos os, så man bliver inddelt i grupper af forskellig sværhedsgrad, en slags jobvurdering.
For tiden ved man heller ikke, hvad der er op og ned på vores fabrik. Den ene uge er der intet arbejde, den næste er der meget arbejde. Man har næsten indtryk af en slags kaos. Man lukker en afdeling. Man fyrer faglærte folk med mange års anciennitet, fordi de er for uproduktive. Man flytter noget af produktionen ud fra København, kort sagt: Vi aner ikke, om vi er købt eller solgt. Vi ved ikke, om virksomheden går ned, eller den klarer skærene. Vi får først besked, når vi skal fyres.

*

Ifølge ligelønsprotokollatet skal der nedsættes udvalg med repræsentanter fra arbejder- og arbejdsgiverside. De er nu blevet nedsat. LO har dog været noget længe om at komme i gang. Jeg har ikke undersøgt, hvor mange fagforeninger har nedsat et udvalg, men i jernindustrien er der et. Kvindeligt arbejderforbund har også haft nogle møder på tillidskvindebasis. Her har man gennemarbejdet ligelønsspørgsmålet i lønstatistik og bevægelige lønsystemer og gennemarbejdet ligelønsprotokollatet.
I det materiale, jeg har sendt ud, opfordres tillidsfolk til at gå i aktion for at hæve kvindelønningerne. Der har vores tillidskvinde været meget lydhør og opsagt

alle vore akkorder og fået hævet vor timefaktor fra 562 til 790. Det lyder jo godt, ikke? Der er bare det ved det, at alle ting skal omvurderes på en helt anden måde, får vi at vide af de mennesker, der kommer og skal omvurdere os. De siger, at de heller ikke selv er tilfredse med alt i den vurdering, de skal foretage, men vi kan jo sige nej, hvis vi ikke er tilfredse, og så er det vores timefaktor, der er for lav. Det bliver gjort så kompliceret, at det ikke bliver nemt for os at finde ud af alle mulighederne for, at de kan stjæle fra os for at få mere i kassen.
Det kunne være rart, hvis man kunne komme ud af det race med at blive målt og taget tid på, og bare arbejde for en fornuftig løn i sit eget tempo.

*

Ligelønsprotokollatet er af både arbejdsgivere og LO blevet tolket derhen, at alt hvad der skal stå i den nye overenskomst skal dreje sig om arbejdere, uden en speciel opdeling i mænd og kvinder. Dette, og så det med fælles mindsteløn er noget, man tror at kunne finde ud af. Men arbejdsgivernes syn på ligeløn og på mindstebetalingen er ikke det samme som LO's. Vi hører toner som "Hvem siger egentlig, at det er mændenes løn, der skal lægges til grund for beregningerne, det kan lige så godt være kvindernes?". Jo, kampen går videre. Arbejdsgivernes gamle taktik med at sætte splid mellem arbejderne bygger man stadig på. Det er nødvendigt for mænd og kvinder at finde sammen i disse spørgsmål, hvis vi skal vinde.
Vi har stadig brug for initiativgrupper. Vi må samles og snakke om tingene og lægge råd op. Vi må også se at få sagt noget udadtil, i aviser, radio og TV. Vi kommer såmænd også til og ud at demonstrere igen. Der har været kæmpet for ligeløn i mange år af forskillige grupper, det er en drøj og sen kamp. Måske bliver vi nødt til at vende op og ned på hele samfundsmønstret og afskaffe vore egne og andres fordomme, før det lykkes.

*

Se, nu kan det godt være, at der er nogen af jer her, der tror, at vi fra gulvspandene eller maskinerne selv tror på, at vi er de nederste i vort samfund. Men det gør de fleste af os ikke, vi ved, at vi har meget at skulle have sagt, vi bereder vejen, vi laver tingene, og kan hænde det en dag bliver os, der bestemmer over dem, der i dag bestemmer over os.
Men der er stadig mange af os, der er bange. Bange for at forlange. Bange for at blive arbejdsløse. Bange for at virke anderledes end andre i vor samfundsgruppe.

Vi er en del af et velfærdssamfund. Vi skal have ting, vi skal helst også rejse udenlands i vores ferie (her er der forresten også en gruppeinddeling, arbejderne rejser ikke de samme steder hen som funktionærerne).
Det store socialdemokrati har oplært deres kvinder – med få undtagelser – til at være gode værtinder og opvartersker, og de har holdt kurser i, hvordan man kommer til at se bedårende ud. De har i høj grad forsømt at frigøre kvinderne, at lære dem om kampen på arbejdspladserne, de har ikke ønsket det. Det er stadig sådan, at selvom det er en nødvendighed, at kvinden tjener penge, er det alligevel manden, der er den udfarende kraft i fagligt og politisk arbejde. Det er farligt for os, at socialdemokratiet ikke har lært os mere om arbejderting, men ligesom har beholdt alt det for en elite, selvom det burde være alle bekendt og være med til at skabe et bedre samfund.
Det er en sjov og spændende opgave at begynde at snakke om faglige problemer, om andre ting end de hjemlige, som kan være hyggelige samtaleemner, det her med hjem og børn osv. Men det er ligesom om, vi kommer ind på noget, andre plejer at ordne, som vi ikke kan gøre stort ved. Det synes uvant og kan måske være farligt. Men hvis vi nu er heldige og kommer igennem med en eller anden ting, er det, som om interessen bliver vakt, og så er det altså om at holde den vedlige. Vi må gå til møderne og se at få andre med, prøve at finde ud af, hvad der i virkeligheden skete, hvad ord betød, hvad de var værd, og hvordan man kan nå bedre resultater ved at snakke om tingene. Vi bliver alle mere værd, når vi er med.
Vi fra maskinerne, fra gulvspandene, må rette os op og tørre vore næver, tænke tankerne højt og stædigt bide os fast i hvert et fremskridt, vi kan få gjort, med eller uden assistance. Vi må stadig huske, at vi er de mange, det er os, der skaber værdierne og bereder vejen. Vi må sammen med andre, der har samme meninger om, at vort samfund må omskabes, gøre vort til, at vi får et mere menneskevenligt, mindre profithungrende samfundssystem.

Kilde
Kvinden og samfundet, nr. 4, 1972, s. 52-54, lagt på Kvinfo.dk

Kildetype
Dokumentation i avis, magasin e.l.

Tags
Agitationstale, Kvindebevægelsen

Relateret

Julie Arenholts tale ved Dansk Kvindesamfunds ligelønsfest
19. november 1919

Edith Olsens beretning ved Kvindeligt Arbejderforbunds kongres
29. september 1968

URI

https://www.dansketaler.dk/tale/dagmar-andreasens-kamptale-paa-dansk-kvindesamfunds-ligeloensseminar-1972-rapport-fra-min-maskine